

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet
postmottak@fad.dep.no

Vår ref
034-10

Deres ref

Dato
10.09.2010

NOU 2010:2 Håndhevelse av offentlige anskaffelser

Norsk Presseforbund (NP) er fellesorganet for alle norske medier i etiske og redaksjonelt faglige spørsmål. Norsk Redaktørforening (NR) organiserer rundt 750 norske redaktører fra alle typer medier. Norsk Journalistlag (NJ) er organisasjonen for redaksjonelle medarbeidere og frilansere som har journalistikk som hovedyrke. Alle tre foreningene skal blant annet verne om ytringsfrihet og informasjonsfrihet.

Vår merknad knytter seg til Utvalgets anbefaling om å revurdere reglene i offentleglova om innsyn i tilbud før karenstidens utløp (punkt 13.7 i høringsnotatet).

Utvalget mener det er uheldig at leverandørene kan få innsyn i hverandres tilbud før kontrakten er endelig inngått, særlig i situasjoner hvor oppdragsgiver finner å måtte avlyse konkurransen og utlyse den på nytt. Vi kan ikke støtte en slik anbefaling.

Rent formelt stiller vi spørsmål ved om det er innenfor utvalgets mandat å foreslå endringer i offentleglovas bestemmelser om innsyn i anbudsprosessen. Vi viser i denne forbindelse til at Håndhevelsesdirektivet har et særlig fokus på håndhevelse av ulovlig direkte anskaffelser, og at dets formål er å øke effektiviteten av håndhevelsesreglene for innkjøpsregelverk. Direktivet regulerer altså ikke innsynsspørsmål.

Uansett vil vi sterkt fraråde at man endrer en lov som trådte i kraft for under to år siden. Spørsmål om innsyn i forbindelse med anbud ble grundig drøftet under Stortingets behandling i Innst. O. nr. 41 (2005-2006), og det var bred politisk enighet om at dette var et område der det var et klart behov for å styrke innsynsretten. Vi viser til følgende utdrag fra Innstillingen:

"Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Sosialistisk Venstreparti, har merket seg at det foreslås en vesentlig styrking av retten til innsyn i saker om offentlige innkjøp som følger regelverket om offentlige anskaffelser. Flertallet viser til at det i dag er adgang til å unnta både

protokollene som settes opp i forbindelse med anbudskonkurranser som følger dette regelverket og de innkomne tilbud uten noen tidsbegrensning, mens det etter forslaget bare vil være anledning til å unnta protokollene og tilbudene inntil valg av leverandør er fattet, med mindre disse dokumentene har et innhold som gjør at de kan eller skal unntas etter andre unntaksregler, f.eks. reglene om taushetsplikt hvis de inneholder konkurransesensitive opplysninger. Flertallet mener at dagens regelverk gir for stort rom for å gjøre unntak for dokumenter som gjelder offentlige anskaffelser og er tilfreds med den vesentlige utvidelse av innsynsretten som forslaget legger opp til. Flertallet viser til at offentlige anskaffelser i dagens Norge utgjør over 200 mrd. kroner årlig, og at økt innsyn kan bidra til å sikre kontroll med at disse midlene blir effektivt brukt. Flertallet peker på at Klagenemnden for offentlige anskaffelser, som behandler klager over brudd på selve anbudsregelverket, har mottatt ca. 850 klager siden den kom i drift 1. januar 2003, og at klager har fått medhold i tre av fire saker. Dette indikerer at det skjer mange brudd på regelverket og at det dermed er behov for den økte kontroll som utvidet innsyn vil innebære. Flertallet ser det som særlig viktig at økt offentlighet vil kunne være et effektivt virkemiddel til å bekjempe korrupsjon og annen økonomisk kriminalitet i forbindelse med offentlige anskaffelser. Erfaringene bl.a. fra den såkalte vannverksaken i Akershus viser etter flertallets syn at det er behov for slik utvidet kontroll som økt innsyn kan gi.”

Også mindretallet støttet reglene om mer åpenhet og at innsynsretten skulle inntre etter at valg av leverandør er valgt, jf. følgende: *”Disse medlemmer støtter større åpenhet ved bruk av anbud og at protokollene blir offentlige etter at leverandør er valgt. Regjeringen bør vurdere om man bør kunne utsette dette dersom det er spesielle hensyn i forhold til at noen tilbydere for eksempel har lagt inn flere anbud i et begrenset område.”*

Vi mener derfor det vil være klart i strid med de føringer Stortinget har gitt på dette området å sette i gang et nytt lovarbeid for å få endret disse reglene. Skulle man likevel velge å følge utvalgets anbefaling på dette punkt, forutsetter vi at dette utvides til å gjelde innsyn i anbud generelt, slik at man også tar stilling til mer åpenhet. Vi viser i denne forbindelse til NOU2003:30 s. 196 og 302 der et mindretall i utvalget blant annet går inn for offentlighet for protokoller fra de opprettes. Ettersom det da blir snakk om å endre offentlighetsloven, må et slikt forslag sendes på bred høring.

Vi har også liten forståelse for utvalgets begrunnelse for å endre regelverket. Utvalget viser til at innsyn i karensperioden vil være særlig skadelig dersom konkurransen må avlyses og utlyses på nytt: *”Når konkurransen må utlyses på nytt, kan det være svært skadelig for konkurransen at leverandørene har hatt innsyn i hverandres tilbud i den forutgående konkurransen”*. Utvalget mener det er en reell fare for at tilbyderne da tilpasser hverandres tilbud, noe som både strider mot konkurranselovgivningen og gir dårligere betingelser for det offentlige og mindre effektiv bruk av offentlige midler.

Det sier seg selv at brudd på konkurranselovgivningen gir dårligere betingelser for det offentlige. Det er derfor vi har konkurranselovgivning. Samtidig kan man ikke lage et regelverk som tar høyde for at alle som har mulighet til det, vil begå lovbrudd. Prissamarbeid som utvalget skisserer er like ulovlig selv om man har fått innsyn på lovlig vis, og det er konkurranseloven, ikke offentleglova, som skal forhindre at dette skjer.

Videre mener vi begrunnelsen for å innføre innsyn i karensperioden må veie tyngre enn begrunnelsen for å utsette innsyn. Innsyn før det inngås kontrakt gjør det mulig å endre kontrakten.

Det er ikke nok at de andre tilbydere har innsyn. Det var dessuten heller ikke hensynet til andre leverandører som var Stortingets begrunnelse for å gi allmennheten rett til innsyn i karensperioden. Rett til innsyn i karensperioden gjør det mulig å drive uavhengig kontroll i en periode der avdekking av feil kan få konsekvenser for kontraktinngåelsen. Å kunne la være å inngå kontrakt der det avdekkes feil i anbudsrunder, er etter vårt syn effektiv bruk av offentlige midler. Det er derfor av stor samfunnsmessig betydning at man har innsyn i prosessen før kontraktinngåelsen, og ikke etter.

Det er også grunn til å nevne at Sverige og Danmark, som allerede i dag er omfattet av direktivet, ikke har spesialregler på dette området. Vi kan ikke se at det skal være forhold i Norge som gjør det nødvendig at vi innfører dette.

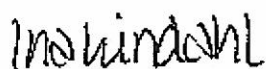
For den praktiske tilretteleggingen av innsyn i karensperioden, vil vi minne om NOU 2003:30 der et mindretall i utvalget, Nils E. Øy, blant annet uttaler følgende:

”Dette medlemmet vil endelig vise til at det ved frykt for forvaltningens arbeidsmengde på et samfunnsområde hvor alle parter er enig om at åpenhet er ekstremt viktig, heller bør pekes på forvaltningens adgang til å bestemme hvordan informasjon skal gis (utkastets § 34) og adgangen til eventuelt å avslå å gi kopi. Dette medlemmet vil anta at det etter hvert vil feste seg en praksis der myndigheter ved konkurranseutlysning stiller krav om hvordan tilbudets dokumenter skal organiseres, bl.a. mht. taushetsbelagte opplysninger.”

I lys av at det nå er knappe to år siden vi fikk en ny offentleglov som fastslår at loven skal tilrettelegge for en åpen og gjennomiktig offentlig virksomhet blant annet for å styrke kontrollen fra allmennheten og tillitten til det offentlige, mener vi det vil være naturlig at forvaltningen bruker mer tid på å gjennomføre dette, framfor å utrede muligheter for lovendring for å begrense innsyn.

Med hilsen

Norsk Journalistlag

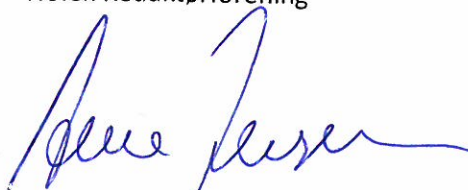
Ina Lindahl
advokat

Norsk Presseforbund

Kristine Holm
juridisk rådgiver

Norsk Redaktørforening

Arne Jensen
ass. generalsekretær